

DOI 10.36074/grail-of-science.04.06.2021.002

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ РИНКУ ПРАЦІ У ПОСТКОВІДНОМУ ПЕРІОДІ

Заволока Юлія Миколаївна

канд. екон. наук. доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування
Філія «Кременчуцький інститут ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»,
Україна

Івко Андрій Володимирович

старш. викл. кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування
Філія «Кременчуцький інститут ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»,
Україна

Сідненко Марина Вікторівна

старш. викл. кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування
Філія «Кременчуцький інститут ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»,
Україна

Анотація. Більшість країн світу зазнали потрясіння від пандемії COVID-19, яка торкнулася всіх сфер життя. В даній статті аналізується поточний стан на ринку праці, ускладнений нестабільністю соціально-економічної ситуації, викликаної поширенням пандемії COVID-19, а також досліджується динаміка розвитку процесів у сфері трудових взаємин на найближчу перспективу.

Ключові слова: ринок праці, безробіття, пандемія, економічна криза, гендер.

Нещодавно весь світ дізнався про таке захворювання, як «коронавірус». Саме він став причиною не тільки загибелі тисячі людей в різних країнах, але й спровокував виникнення економічної кризи та вніс серйозні зміни на ринок праці.

Ринок праці – це така частина системи ринкової економіки, яка визначає обсяг зайнятих й безробітних в економіці. Вона характеризується величезною кількістю людей різної кваліфікації, які бажають знайти застосування своїй праці, а також великим числом фірм, підприємств, які проявляють інтерес до того, хто погодиться працювати за тією ціною праці (заробітною платою), яка буде влаштовувати кожного з учасників.

Через постійні карантинні заходи економіки багатьох країн, нажаль й Україна не стала винятком, паралізовано. Пандемія COVID-19 торкнулася всього

світового економічного простору, однак, внаслідок слабкості української економіки й низького рівня життя в країні українці сильніше відчувають удар коронавірусу по економіці. Майже половина зайнятого населення працює або на віддаленому режимі або взагалі не працює в зв'язку з введенням обмежувальних заходів, спрямованих на недопущення подальшого поширення вірусу.

Країни з менш розвинутою економікою могли б постраждати від коронавірусу не так сильно, як високорозвинені, але їх населення має менше заощаджень на випадок кризи, а влада не має достатніх фондів для підтримки громадян. Коронавірус змусив багато галузей забути про прибутки або вони зменшилися в рази. Постраждали дрібний і середній бізнес, позбулися роботи й почали витратити заощадження жителі маленьких населених пунктів.

На сьогодні, в умовах різкого скорочення підприємницької активності внаслідок карантинних заходів, бізнес змушений скорочувати штат, частково або повністю відмовляти працівникам у виплаті заробітної плати або вихідної допомоги. Навіть після скасування локдауну бізнеси закриваються. Тому що більшість з них пішли в «мінус» через простій і не зуміли утриматися на ринку, не мали «подушки безпеки» та не змогли домовитися з орендодавцями про орендні канікули, бо у малого і середнього бізнесу оренда, в залежності від місця розташування, складає від 20 до 50 % у витратах.

Дане становище призводить до збільшення частки населення, яке проживає «за межею бідності», посилює соціальну нерівність, що в свою чергу сприяє соціально політичній дестабілізації в країні. У ситуації, яка склалася сьогодні, безробіття неминуче та є однією з найбільш значущих проблем не тільки в країнах, що розвиваються, а й у розвинених країнах.

На думку Дядика Т.В. та Писаренко С.В.: «Безробіття – складне соціально-економічне явище. І хоча можна знайти певні позитивні моменти безробіття (конкуренція, що змушує роботодавців збільшувати зарплату та покращувати умови праці у боротьбі за кращих працівників, а найманих працівників – підвищувати свої особистісні та професійні характеристики у боротьбі за кращі робочі місця), у більшій мірі безробіття має негативний вплив на всі сторони життя суспільства – економіку, політику, соціально-трудові відносини. ... Безробіття поглиблює і так загострене почуття несправедливої диференціації доходів населення в нашій країні, соціального розшарування, є причиною зростання алкоголізму, наркоманії, розлучень, злочинності, самогубств. Крім того, меганегативним наслідком та головною «ціною» зростання безробіття для держави є вагоме скорочення потенційного внутрішнього продукту і національного доходу» [1].

Авторами проведено дослідження зміни темпів приросту рівня безробіття країн світу у 2020 році у порівнянні з 2019 роком. В результаті було встановлено, що, як це не парадоксально, низький рівень безробіття може приховувати значну бідність в країні, в той час як високий рівень безробіття може мати місце в країнах з високим рівнем економічного розвитку і низьким рівнем бідності. У країнах без безробіття та, відповідно, без соціальних допомог, люди заробляють собі на життя незахищеною працею. У країнах з добре розвинутою мережею соціального захисту працівники можуть дозволити собі чекати

підходящої або бажаної роботи. Але високе і стійке безробіття вказує на серйозну неефективність розподілу ресурсів [2].

За даними МВФ, на початок 2021 року майже 15 % всієї робочої сили в 35 країнах (приблизно 97,3 млн. осіб) перебуває під високим ризиком звільнення або скорочення, за прогнозами Міжнародної організації праці ризик безробіття зростає майже для 1 мільярда працездатного населення планети [3; 4].

Досліджуючи гендерні аспекти впливу пандемії на безробіття в усьому світі та в усіх регіонах доходимо висновку, що жінки постраждали від втрати робочої сили більшою мірою, ніж чоловіки. На глобальному рівні втрата зайнятості для жінок становить 5 % у 2020 році проти 3,9 % для чоловіків [3].

Проте, аналізуючи ці ж показники в абсолютних цифрах та зважаючи на стійкий гендерний розрив в рівнях участі в робочій силі, втрати для чоловіків більш значущі (80 мільйонів) в порівнянні з жінками (64 мільйони), але жінки частіше стають економічно неактивними, тобто випадають із числа робочої сили [3].

У макроекономічному вимірі можна стверджувати, що у міру того, як все більше працівників переходять на віддалену роботу та розмірковують про те, де відкрити домашні офіси, невеликі міста й райони, не охоплені раніше різким зростанням, мають нову можливість для розвитку у зв'язку з залученням спеціалістів.

Проте наразі вже гостро постають питання щодо після пандемічної ситуації в світі. Які робочі місця будуть затребувані на ринку праці? В які сфери діяльності працевлаштувати «зайвих» кур'єрів й водіїв? Яку альтернативу отримають люди, якщо їх роботодавець збанкрутує або поміняє сферу діяльності? На виробництво якої продукції перепрофілювати підприємства, які сьогодні виробляють засоби і товари першої необхідності для медичних працівників, так як попит на ці групи товарів значно зменшиться?

Звичний вигляд ринку праці змінився, при тому що попит на робочу силу з багатьох професій різко скоротився – спостерігається тенденція зміщення попиту на конкретні професії та сфери, а саме: кур'єрів, водіїв, медичних працівників, фахівців з онлайн-освіти та онлайн-розваг, в той час як фахівці сфери послуг (готельний, туристичний та ресторанний бізнес, салони краси та ін.) перебувають в скрутному становищі.

Через загострення економічної кризи в багатьох країнах світу можна передбачити, що найбільш затребуваними в майбутньому будуть висококваліфіковані фінансисти й менеджери з антикризового управління та юристи й фахівці з питань банкрутства.

А попит на фахівців з введення даних, секретарів, бухгалтерів, заводських робітників, адміністраторів, механіків, навпаки, буде зменшуватися. Крім того, у найближчі п'ять років майже 40 % працюючих доведеться пройти перекваліфікацію, а більше 70 % – придбати нові навички, такі як критичне мислення, вміння аналізувати і знаходити комплексне рішення проблем, навички самоврядування та активного навчання, стресостійкість та гнучкість [5].

За даними рекрутингових компаній, медики – одна з найбільш дефіцитних й найперспективніших спеціальностей, і як з'ясувалося на сьогодні, пандемія

виявила їх нестачу на ринку праці. Навіть якщо попит на них зменшиться після закінчення пандемії, роботодавці продовжать конкурувати один з одним за цих фахівців, переманюючи кандидатів навіть з інших регіонів.

Також, в силу того, що велика кількість компаній перейшли на дистанційний режим роботи, зростає попит на фахівців з кібербезпеки в усьому світі.

Таким чином, можна зробити висновок, що ринок праці в постковідний період зазнав і зазнає в найближчому майбутньому значних структурних змін, зокрема, зростання рівня безробіття, зміни урбаністичної та гендерної структури зайнятості, значно вплине на розвиток нових професій та значне скорочення існуючих.

Список використаних джерел:

- [1] Дядик, Т. В. & Писаренко С. В. *Стан зайнятості та безробіття в Україні*. Агросвіт. 2017. № 8. С. 35–41.
- [2] Заволока, Ю. М., Івко, А. В. & Сідненко М. В. *Вплив рецесії, викликані пандемією covid-19, на стан безробіття та ринок праці*. Агросвіт. 2021. № 9-10. С. 53–59. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.9-10.53
- [3] *COVID-19 and the world of work. Seventh edition.* (2021). International Labour Organization. available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefing_note/wcms_767028.pdf
- [4] Brussevich, M., Dabla-Norris, E. & Khalid, S. (2020). *Who will Bear the Brunt of Lockdown Policies? Evidence from Tele-workability Measures Across Countries.* available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2020/06/12/Who-will-Bear-the-Brunt-of-Lockdown-Policies-Evidence-from-Tele-workability-Measures-Across-49479>
- [5] *The Future of Jobs. Report 2020.* (2020). World Economic Forum. available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf